

SKRIFTLIG FRÅGA TILL STATSRAÅD

Från Riksdagsförvaltningen
2023-02-15
Besvaras senast
2023-02-22 kl. 12.00

Till statsrådet Paulina Brandberg (L)

2022/23:345 Hyvling

I oktober 2022 varslade klädkedjan Hennes & Mauritz, H & M, omkring 400 anställda i 69 butiker runt om i Sverige om uppsägning, vilket var en del i ett globalt program för att minska företagets kostnader. Fackförbundet Handels har därefter förhandlat med H & M (Handelsnytt den 27 januari 2023).

I stället för att säga upp personal enligt turordningsreglerna har H & M valt att hyvla arbetstiden, det vill säga sänka sysselsättningsgraden, för uppemot 1 500 anställda. Det motsvarar en tredjedel av H & M:s butiksanställda i Sverige. En av tre H & M-anställda har således fått ett ”erbjudande” om lägre tjänstgöringsgrad. H & M-anställda som tidigare arbetat heltid, det vill säga 38 timmar per vecka, har nu ”erbjudits” 5 timmar i veckan (Arbetet den 6 februari 2023). De berörda H & M-arbetarna ställs nu inför ett val: att acceptera att gå ned i arbetstid och lön eller att säga upp sig.

Samtidigt som 1 500 H & M-anställda har fått ”erbjudande” om sänkt tjänstgöringsgrad annonserar nu H & M efter ny butikspersonal på flera platser runt om i Sverige, bland annat i Stockholm. Många av de utannonserade tjänsterna har noll timmar i garanterad arbetstid (Aftonbladet den 7 februari 2023).

Många av de H & M-anställda som berörs av hyvlingen är oroliga för hur de ska få sin privatekonomi att gå ihop. Att kombinera butiksjobbet med ett annat jobb kan dessutom vara svårt eftersom timmarna på schemat ofta är utspridda över flera av veckans dagar. Flera anställda överväger därför att byta jobb. H & M kan således ”bli av” med anställda utan att behöva säga upp dem; de slutar självmant eftersom de inte kan försörja sig på de timmar de nu erbjuds av arbetsgivaren.

Hyvling har länge varit ett problem inom framför allt handeln. Frågan har prövats i Arbetsdomstolen som slagit fast att hyvling är lagligt (AD 2016 nr 69). Det anställningsskydd som finns i lagen om anställningsskydd, LAS, skyddar anställningen som sådan genom turordningsregler och återanställningsrätt. Däremot finns det inte något skydd för sysselsättningsgraden i anställningen.

Tidigare var arbetstagaren helt oskyddad vid hyvling – arbetsgivaren behövde inte beakta turordningsregler etcetera. Genom prop. 2021/22:176, som bygger

på parternas principöverenskommelse, ändrades LAS avseende hyvling. Vid hyvling ska arbetsgivaren numera följa särskilda turordningsregler. En arbetstagare som accepterar arbetsgivarens ”erbjudande” om sänkt sysselsättningsgrad har dessutom rätt till en omställningstid i upp till tre månader (prop. 2021/22:176, sidan 129.).

Vänsterpartiet anser att lagändringen är ett steg i rätt riktning. Det minskar arbetsgivarens godtycke och stärker arbetstagarnas ställning. Samtidigt legitimerar de nya reglerna ett i grunden oönskat beteende. Grundproblemet, att arbetsgivaren kan välja att sänka arbetstagarnas arbetstid i stället för att säga upp personal, kvarstår. För de som drabbas av sänkt arbetstid, såsom de 1 500 H & M-anställda, är det en klen tröst att veta att arbetsgivaren måste iakttå vissa turordningsregler och att de som accepterar sänkt sysselsättningsgrad har rätt till en omställningstid.

Vänsterpartiet anser att hyvling bör förbjudas. Vi har därför lagt fram förslag i riksdagen om att ändra LAS så att regelverket gällande arbetsbrist blir tillämpligt om en arbetsgivare avser att omreglera den anställdes sysselsättningsgrad. Arbetsgivaren skulle därmed behöva säga upp personal (enligt turordningsreglerna) i stället för att sänka sysselsättningsgraden.

H & M:s agerande i det aktuella fallet, där en tredjedel av företagets butiksanställda i Sverige får sänkt arbetstid, visar med all önskvärd tydlighet att lagstiftningen bör ändras. Med nuvarande lagstiftning är arbetstagarna i det närmaste helt oskyddade mot att arbetsgivaren sänker deras arbetstid. Effekterna för den enskilde är mycket stora. Om lagstiftningen inte ändras så att hyvling uttryckligen förbjuds är risken stor att allt fler företag väljer att göra som H & M.

Med anledning av detta vill jag fråga statsrådet Paulina Brandberg:

Avser statsrådet att verka för att ändra lagstiftningen så att hyvling förbjuds?

.....

Cicie Weidby (V)

Överlämnas enligt uppdrag

Gergö Kisch